

Лекція 14

Тема лекції: «Фітосанітарні заходи у міжнародній торгівлі»

План лекції

1. Фітосанітарні заходи та міжнародна торгівля.
2. Міжнародні фітосанітарні стандарти.
3. Основні фітосанітарні правила зарубіжних країн.

Література

Мовчан О. М., Устінов І. Д. Карантинні шкідливі організми. Київ : Світ, 2000. 197 с.

Вигера С. М., Ключевич М. М., Ковальчук Р. Л. Холізм наук і освіти про здоров'я природи, якість харчових ресурсів, технології та їжу. Наукові аспекти збереження та відновлення природних ресурсів в умовах сучасного розвитку суспільства : Наукова монографія. Рига, Латвія : “Baltija Publishing”, 2024. С. 561–572.

Ключевич М. М., Вигера С. М., Ковальчук Р. Л. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку органічного виробництва фітопродукції в Україні. Moderní aspekty vědy: XLIX. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2024. P. 147– 156.

Вигера С. М., Ключевич М. М., Ковальчук Р. Л. Обґрунтування новітньої методології забезпечення здоров'я фітоценозів. Moderní aspekty vědy: XLVII. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2024. P. 166–175.

Курс лекцій з навчальної дисципліни «Зовнішній і внутрішній карантин» для студентів ОС «Магістр» спеціальності 202 «Захист і карантин рослин» галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство» / [Гурманчук О. В., Плотницька Н. М., Невмержицька О. М.]. Житомир, ПНУ. 2022. 93 с.

Зміст лекції

1. Фітосанітарні заходи та міжнародна торгівля.

Від 21.11.2011 року в Україні введено в дію оновлений та перекладений українською мовою Міжнародний стандарт з фітосанітарних заходів (МСФЗ) №12, який стосується фітосанітарних сертифікатів. До цього часу фахівці послуговувалися старою редакцією норм, які входять до переліку основних міжнародних документів у сфері фітосанітарії.

Одним з міжнародних стандартів, що постійно використовують державні інспектори з карантину рослин у своїй роботі є МСФЗ №12 «Фітосанітарні сертифікати». У цьому стандарті викладені вимоги для

підготовки й видачі фітосанітарних сертифікатів.

Ці норми рекомендовані національним організаціям з карантину і захисту рослин в якості еталонних при розробці відповідних нормативних документів та з метою гармонізації карантинних вимог у міжнародній торгівлі.

Цей стандарт вперше був прийнятий у квітні 2001 року під назвою «Посібник з фітосанітарних сертифікатів». Перегляд стандарту був прийнятий шостою Комісією з фітосанітарних заходів у березні 2011 року. І лише зараз він буде опублікований українською мовою.

В Україні триває процес гармонізації національних стандартів та процедур фітосанітарної сертифікації згідно з міжнародними вимогами.

Даний стандарт описує фітосанітарні принципи карантину та захисту рослин, які об'єднуються в Міжнародній конвенції з карантину та захисту рослин (МККЗР) і конкретизовані в Міжнародних стандартах з фітосанітарних заходів. Стандарт описує принципи, які пов'язані з карантинном та захистом рослин, включаючи культивовані та некультивовані (нерегульовані) рослини, дикоростучу флору та водні рослини, тобто все те, відносно чого застосовуються фітосанітарні заходи при міжнародних переміщеннях людей, товару, транспортних засобів, а також все те, що охоплюється цілями МККЗР. Стандарт не змінює МККЗР, а розширює діючі зобов'язання або пояснює будь-яку іншу угоду чи законодавство.

Нормативні документи визначають загальні правові, організаційні та фінансово-економічні основи фітосанітарного контролю на державному кордоні України, спрямовані на охорону території України від проникнення з-за кордону карантинних та інших небезпечних шкідників, хвороб рослин і бур'янів (карантинні об'єкти), що можуть завдати значних збитків народному господарству України.

Імпорт квіткової продукції в Україну здійснюється на підставі:

1. Закон України «Про карантин рослин».
2. Правила фітосанітарного контролю на державному кордоні України.
3. Вказівки Укголовдержкарантину «Про карантинні обмеження при ввезенні з-за кордону і використання в Україні зрізаних квітів».

Фітосанітарний контроль – це система заходів, спрямована на охорону території України від проникнення з-за кордону карантинних та інших небезпечних шкідників, хвороб, рослин і бур'янів. Фітосанітарний контроль поширюється на всі під карантинні матеріали та об'єкти, транспортні засоби, що надходять в Україну.

Під карантинні матеріали – насіння та садивний матеріал садових, декоративних, квіткових і дикорослих рослин; рослини та їх частки (живці, цибулини, бульби, кореневища, щепи тощо); зрізані живі квіти; зразки

ґрунтів; тара та пакувальні матеріали.

Підкарантинні матеріали дозволяється ввозити в Україну при наявності:

- карантинного дозволу на імпорт (транзит), який дає Головна державна інспекція з карантину рослин Міс'єльгоспроду України;
- фітосанітарного сертифіката, який видається державними органами з карантину та захисту рослин країни-експортера;
- в окремих випадках без карантинного контролю, але з умовою проведення фітосанітарного контролю у пункті перетинання державного кордону та при наявності фітосанітарного контролю країни експортера.

Без узгодження з Укрголовдержкарантином і без карантинного дозволу на імпорт, але з проведенням фітосанітарного контролю у пункті перетинання державного контролю дозволяється ввезення в Україну зрізаних живих квітів у обмеженій кількості для приватних осіб, вільний від карантинних шкідників.

Карантинні шкідники: Західний квітковий трипс, шерстиста білокрила, цитрусова білокрила, південно-американська мінуюча муха, пальмовий трипс, чорна цитрусова білокрила, американський конюшинний мінер, південно-африканська гвоздична листовійка.

Карантинні обмеження під час ввезення з інших держав та використання в Україні зрізаних квітів регламентуються:

- ввезення зрізаних квітів із країн, де відсутній квітковий трипс, дозволяється протягом всього року через усі прикордонні пункти України;
- в країн де розповсюджений західний квітковий трипс, дозволяється ввезення квітів, які вільні від карантинного шкідника, через прикордонні пункти, що мають можливість проводити знезараження;
- партії квітів, в яких на прикордонних пунктах ввезення виявлено карантинних шкідників, стосовно яких неможливо вжити ефективні заходи знезараження, підлягають поверненню або фумігації (спаленню).

Перелік країн розповсюдження західного квіткового трипса;

- Європа: Австрія, Бельгія, Великобританія, Греція, Голландія, Данія, Ірландія, Італія, Іспанія, Мальта, Німеччина, Норвегія, Польща, Португалія, Румунія, Росія, Словачів, Словенія, Угорщина, Фінляндія, Хорватія, Швеція, Чехія;
- Америка: Аргентина, Гватемала, Канада, Куба, Колумбія, Коста-Ріка, Мексика, Мартініка, США;
- Африка: Зімбабве, Кенія, Північна Африка, ре уніон, Сірія;
- Азія: Ізраїль, Йорданія, Кіпр, Корея, ліван, Туреччина, ОАЄ, Японія.
- Океанія: Австралія, Нова Зеландія.
-

Транзит рослинної продукції через Україну.

Під карантинні матеріали, що перевозяться по території України транспортом, повинні супроводжуватись наступними документами:

- фітосанітарним сертифікатом країни-експортера;
- карантинним дозволом на транзит, що видає Укрголовдержкарантин.

Під карантинні матеріали підлягають фітосанітарному контролю в прикордонному пункті ввезення тільки в тих випадках, коли виникає підозра щодо зараження або транспортний засіб містить під карантинний матеріал, який не відповідає вимогам фітосанітарної служби України.

Критерії, за якими може бути відмовлено в наданні карантинного дозволу:

- порушення карантинних вимог при здійсненні попередніх ввезень;
- матеріал надходить з країни поширення об'єктів, що є карантинними для України;
- неможливо провести знезараження або переробку матеріалу, що заражений;
- відсутня можливість розміщення насінневого або садивного матеріалу на карантинну перевірку;
- відсутня згода Мінсільгосппроду України;
- сорти та гібриди насінневого та садивного матеріалу не пройшли випробування Державної комісії по випробуванню та охороні сортів рослин.

Підкарантинні матеріали, що перевозяться в ізольованих транспортних засобах, під пломбою інофірми, без перевантаження, карантинним дозволом на транзит не супроводжується. Якщо під карантинні вантажі проходять транзитом по території України без відкриття, то на товарно-транспортній накладній або на провізній відомості проставляється штамп встановленого зразка.

Підкарантинні матеріали, заражені карантинними та іншими небезпечними матеріалами:

- знищують (Фумігують, Закопують у ґрунт);
- повертають країні-експортеру.

Експорт рослинної продукції з України.

Під карантинні матеріали, які вивозяться за межі України, повинні відповідати умовам, що передбачені відповідними міжнародними договорами, учасниками яких є Україна, контрактами і карантинними дозволами сировини, що імпортується.

При реекспорті під карантинних матеріалів на них розповсюджуються всі карантинні обмеження, які стосуються експортних під карантинних

матеріалів.

Порядок оформлення документів на експорт під карантинних матеріалів:

- вивезення під карантинних матеріалів проводиться на основі фітосанітарного огляду у супроводі фітосанітарного сертифіката на експорт, форма якого встановлена міжнародною Конвенцією ЄОЗРу;
- фітосанітарний сертифікат має засвідчувати, що під карантинні матеріали є вільними від карантинних об'єктів, передбачених відповідними міжнародними додатковими вимогами імпортера;
- на під карантинні матеріали, що відвантажуються за кордон без концентрації на прикордонному пункті, відправнику видається фітосанітарний сертифікат на експорт на основі інформації, яка міститься в карантинному сертифікаті держінспекції з карантину рослин за місцем вирощування.

1. Фітосанітарні процедури базуються на міжнародних стандартах та Законах України в сфері карантину рослин, включаючи проведення огляду, обстеження, аналізу, інспектування та здійснення організації та контролю за знезараженням об'єктів регулювання, що проводиться ліцензіатами, які отримали ліцензію Міністерства аграрної політики України на проведення знезараження підкарантинних матеріалів та об'єктів, які переміщуються через державний кордон України та карантинні зони (далі – Ліцензіати) і визначають порядок та спосіб застосування фітосанітарних правил і включають в себе:

- визначення статусу шкідливого організму; застосування та встановлення статусу «захищена зона»; звітність по шкідливим організмам;
- організацію та контроль за проведенням обробки і знезараження (фумігації) об'єктів регулювання;
- порядок формування переліку регульованих шкідливих організмів; порядок здійснення державного нагляду в галузі карантину рослин; порядок оформлення фітосанітарних та карантинних сертифікатів; порядок проведення інспектування;
- порядок проведення огляду;
- порядок регулювання дерев'яних пакувальних матеріалів в міжнародній торгівлі;
- принципи карантину рослин при здійсненні міжнародної торгівлі; проведення аналізу;
- проведення обстеження;
- програми ліквідації шкідливих організмів;
- регульовані некарантинні шкідливі організми: концепція та застосування; системи сертифікації на експорт в галузі карантину рослин;
- фітосанітарний контроль об'єктів регулювання, які імпортуються, переміщуються транзитом або експортуються;

- фітосанітарні заходи;
- фітосанітарні процедури, які застосовуються до об'єктів регулювання при їх перевезенні в межах країни, переробці та реалізації;
- фітосанітарні терміни, що вживаються (глосарій); фітосанітарну сертифікацію.

Товари, що ввозяться на митну територію ЄС, мають відповідати санітарним і фітосанітарним вимогам ЄС щодо захисту здоров'я людей і тварин. Ці вимоги класифікуються у секторах безпеки продуктів харчування та кормів, здоров'я рослин і громадського здоров'я.

Правила ЄС з офіційного контролю у сфері СФЗ втсновлені Регламентом ЄП та Ради ЄС № 882/2004 від 29.04.2004 р. (контроль за дотриманням законодавства у сферах продуктів харчування, кормів, здоров'я та благополуччя тварин) та Регламентом ЄП та Ради ЄС № 854/2004 від 29.04.2004 р. (спеціальні правила організації офіційного контролю щодо продуктів тваринного походження призначених для споживання людиною).

Контроль у сфері СФЗ здійснюється компетентними органами держав-членів ЄС, координується Європейською Комісією та Європейським органом з питань безпеки продуктів харчування (European Food Safety Authority, <http://www.efsa.europa.eu>).

Продукти харчування, які імпортуються на територію ЄС мають відповідати умовам, які включають:

- загальні принципи і вимоги харчового законодавства (Регламент ЄП та Ради ЄС № 178/2002);
- реєстрацію імпортерами ЄС постачальників продукції з країни походження товару;
- загальні правила гігієни харчових продуктів та специфічні ваимоги до гігієни харчових продуктів тваринного походження;
- правила щодо мікробіологічних критеріїв харчових продуктів;
- правила щодо залишків пестицидів, ветеринарних препаратів та забруднюючих речовин у продуктах харчування;
- спеціальні правила щодо генетично-модифікованих харчових продуктів та кормів, біо-білків і нових продуктів;
- спеціальні правила щодо окремих груп продовольчих товарів (мінеральних вод, какао, швидкозаморожених харчових продуктів) і продуктів харчування, спрямованих на конкретні групи населення (продукти для немовлят і дітей);
- конкретні маркетингові вимоги та вимоги щодо маркування, вимоги щодо вихідних матеріалів, складових кормів і кормів, призначених для конкретних поживних цілей;

- загальні правила щодо матеріалів, призначених для контакту з харчовими продуктами.

Імпорт тварин і продуктів тваринного походження здійснюється у відповідності до таких правил:

- країна-експортер має бути включена до списку держав, яким дозволено експортувати відповідну категорію продукції до ЄС;

- продукти тваринного походження можуть бути імпортовані на територію ЄС за цимови їх виробництва на затверджених переробних підприємствах, в країні-експортері;

- увесь імпорт тварин і продуктів тваринного походження має супроводжуватися сертифікатом здоров'я, виданим офіційним ветеринарним компетентним органом країни-експортера;

- кожна партія товару підлягає перевірці на пункті пропуску, де перетинається митний кордон ЄС.

У разі, якщо у країні-екпортері зафіксовано спалах ветиринарного захворювання, яке становить серйозну загрозу для тваринного або громадського здоров'я, Євросоюзом застосовуються тимчасові захисні заходи, у тому числі призупинення імпорту з усієї або частини трериторії країни.

Директива Ради ЄС 2000/29/ЕС від 8.05.2000 р. визначає основні вимоги, які застосвуються до рослин та продуктів рослинного походження, що ввозяться на територію ЄС. Зокерма, при імпорті продукції рослинного походження має бути представлено фітосанітарний сертифікат, виданий компетентним органом країни-експортера, проведено процедури фітосанітарного кнтролю на пункті пропуску, де перетинається митний кордон ЄС. Крім того, до насіння і посадкового матеріалу, що імпортуються до ЄС, висуваються спецефічні маркетингові умови.

7 Питання для сомоконтролю:

1. Що таке фітосанітарні заходи?
2. Особливості міжнароднлі торгівлі.
3. Міжнародні фітосанітарні стандарти
4. Фітосанітарні правила зарубіжних країн?
5. Як здійснюється імпорт рослин і продуктів рослинного походження?